

celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
četrletna . . . K 1—
posamezna šteč. 10 vin.

Neurankirana pisma se
ne sprejemajo; reko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

**Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna**

**Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.**

Štev. 33.

V Ljubljani, 12. julija 1918.

Leto XIII.

Jugoslovanska demokratska stranka in demokratizem.

Stara narodno-napredna stranka se je preosnovala v Jugoslovansko demokratsko stranko.

Njen vodilni mislec in politik dr. Ivan Tavčar je že pred ustanovnim zborom, kjer se je imela izvršiti ta sprememba, povedal v pesniški obliki, da bo kljub demokratskemu imenu ostalo prazaprav vse pri starem in zagotovil, da tudi naš ponižni slovenski kapital svoje moči ne bode izgubil. Da je vsa moč in opora njegove stranke ravno v ljudeh, ki predstavljajo ta »ponižni slovenski kapital«, tega dr. Tavčarju ni bilo treba posebe ugotavljati, ker je itak splošno znano.

Vendar je to spremenjeno ime napredek demokratične misli. Vsak poklon nedemokratov demokratizmu je napredek, pa če je še tako neokreten.

J. D. S. je na ustanovnem zboru ugotovila svoje stališče tudi v delavskem vprašanju pod značilnim naslovom »socialnega skrbstva« in sicer tako-le:

»Zahtevamo:

1. državne pomoči bolniškim blagajnam, zlasti za čas po vojni;
2. reorganizacijo delavske zavarovalnice;
3. splošno vpeljavo starostnega in invalidnega zavarovanja;
4. preskrbo poljedelskih delavcev;
5. izpopolnitev zakonodaje glede varstva delavcev zlasti glede vporabljanja mladostnih delavcev in žen v tovarnah in za nočna dela;
6. začasno oskrbovanje brezposelnih in ubožnih občinskih zakladov, za te pa državno podporo;
7. zakonito ureditev kolektivnih pogodb;
9. država, dežele in občine morajo imeti v svojih proračunih pripravljene postavke za razna javna dela, da se v slučaju brezposelnosti, ki nam preti posebno

takoj po vojni, nudi delavcem primeren zaslužek;

10. zahtevamo bolniške blagajne za posle po večjih mestih.«

Seveda to ni nikak vzor delavskega programa, toda če vpoštevamo, da je to program politične stranke, ki je veljala od nekdanj za najbolj plutokratično stranko pri nas, v kateri se strokovno zavedno delavstvo kljub večkratnim poskusom nikdar ni moglo prilagoditi in udomačiti, je to vsekakor razveseljiv napredek.

Programu se pozna na prvi pogled, da ga ni napravilo strokovno zavedno delavstvo ampak gospodje, ki pri dobrem razpoloženju smatrajo za potrebno, da se tudi za ubogeta delavca kaj stori.

Ne samozavest stanu, ki se zaveda, da delež, ki ga terja za svojo važno vlogo v narodnem gospodarstvu, ni miloščina, ampak samo pravičen dolg, da socialna zakonodaja ne sme biti kuratorstvo, ampak samo izraz demokratične enakopravnosti proti poskusom izrabljanja gospodarske premoči, ne zveni iz tega programa, iz njega zveni samo blagohotna naklonjenost gospodov, ki zahtevajo tudi za ubogo delavstvo nekoliko dobrot.

In to je čisto naravno. Naše ljudstvo pravi, kakoršna glavica, taka govorica. Kdor nastopa v gospodarskem življenju kot delodajalec, ne more misliti in čutiti politično kot delavec. Da pa saj to poskuša in se trudi, je veselo znamenje in lepo merilo, koliko je napredovala demokratična misel in delavska stvar.

Čim popolnejša bo delavska strokovna organizacija, tem bolj se bodo drugi stano- vi trudili, da se prilagodijo delavskemu pojmovanju in čuvstvanju, tem globlja bo postala vez med demokratičnimi stano- vi in tudi gospodarski močotci se bodo po- trudili, da po možnosti premostijo pre- pad med seboj in demokracijo. Vzorna an- gleška strokovna organizacija je dosegla, da tudi bogati angleški lordi glasujejo za socialne zakone, ki so svetovni demokra- ciji vzor.

Med brati in sestrami.

V spomin proslave slovenskega praz- nika, pomembnega za oni in za ta svet, go- du sv. Cirila in Metoda, je sklicala sku- pina Kranj izreden občin dne 7. julija. Ob tej priliki je skupina J. S. Z. izvolila tudi novega predsednika. Na sestanku, ki ga je imela skupina nedeljo prej, 30. junija, se je podalo poročilo o sklepih občnega zbora J. S. Z. — V nedeljo 14. julija pa priredi skupina Kranj-Šmartin vzajemno prireditev, med drugim Krekovo igro »Ob vojski. Imela bi se vršiti na dan slovan- skih apostolov, pa smo morali za en teden odložiti.

Thavonat. Pred vojaškim sodiščem se je zagovarjal zaradi navijanja cen po- sestnik baron Thavonat, ki služi kot nad- poročnik v armadi, ker je prodal lani re- po za pitanje prešičev po 28 kron za me- terski stot. Pri razpravi je rekel dunajski župan dr. Weiskirchner, da repe zato ni rekviriral, ker se mu je mudilo in bi se bila vsa zadeva cel teden zavlekla, če bi jo bil rekviriral službenim potom, seveda skozi namestništvo. Weiskirchnerjevo pri- čanje dokazuje, da tudi nižjeavstrijsko na- mestništvo ni kos nalogam sedanjega ča- sa. Dunajsko časopisje zato pravi, naj do- bi namestniški konjiček drugega jezdeca, ki bo znal biti konjičku kos. Razprava je dokazala, da je kupovala »Geos« repo z ruskih in z galiških postaj za 37 kron me- terski stot in je prišla na Dunaj za 50 K na trg. Obtoženi baron je tudi povedal, da je plačalo nižjeavstrijsko namestništvo takrat za repo 40 kron za meterčni stot. Reč so zasledovali, a akt je izgnil in na- vijalca niso naznanili državnemu pravdni- štvu. Ko so vprašali izvedence, kako so- dijo o cenah, so rekli, da po njih mnenju niso bile pretirane tudi v primeri s ceni- mi krompirja, kolarab itd. Ko jih je vpra- šal vojaški pravdnik dr. Schattanek, s kakšnim dobičkom se more računati v pol- jedelstvu, so izjavili strokovnjaki, da se da to težko reči, posebno v velikih obra- tih, v katerih se ravna cena po stanju po- nudb in povpraševanju. Voditelj razprave je vprašal: »Poljedelec torej prav za prav ne more zagrešiti navijanja cen?« Odgo- vor izvedencev se je glasil: »To je res težko. V vojski si je opomogel le mali kmet, če ni šel k vojakom, veliki kmečki obrati (veleposestva) niso ničesar pridobila. Barona Thavonata so oprostili. S pravnega stališča se oprostilni razsodbi ne

more nič reči, pač pa s stališča človekoljubja. Do zdaj še niso prijeli nobenega velikega navijalca cen. Le tega ne! Ves vojni finančni načrt bi se seveda prekucnil, če bi se to zgodilo. In ljudstvo, posebno delavstvo, vedno bolj umeva, zakaj so si predstavljali Grki boginjo pravice zavezanih oči.

Dve stavki.

Ljubljana, 8. julija 1918.

Stavka: strašna beseda! Vselej me je prešinilo v dno duše, kadar sem slišal novico: delavci stavkajo. In preživeli smo le dokaj stavk! Devica Marija v Polju, Sava in Javornik, Ljubljana, Medvodami, Bistrica v Rožu! Vsa ta imena so v tesnem stiku z našo delavsko organizacijo in vsa ta imena so obenem znaki trpljenja, bolelosti in stradanja slovenskega delavstva! Bilo je to v časih, ko še nismo poznali grozot in strahot moderne vojske. Stradanje in ne lepo postopanje z delavstvom je povzročilo naše stavke. Edino drugo stavko pri Devici Mariji v Polju je zahtevala delavska disciplina in delavska samozavest, da so Poljci priskočili svojim sotrpinom na ravani »Stare pravde« — Sorskem polju na pomoč.

V časih vojske do zdaj nismo imeli na Slovenskem nobenega večjega mezdnege boja, dasi so razmere bodisi glede na plače slabe, razmere v prehrani pa posebno na Kranjskem nad vse za nič. Pravzaprav je čudno, da v poljedelski Kranjski deželi delavstvo trpi tako strašno pomanjkanje. Če ogledujem obraze delavskih trpinov in trpink, vidim, da vpadajo, da delavski rod hira in umira počasne, najstrašnejše smrti: lakote. Vem: nekaj ni prav, a pomagaj si, če si moreš! Če greš z delavsko deputacijo na deželno predsedstvo, ti ne pomagajo in pripovedujejo, da ne morejo pomagati. Obdolžujem gospodo na Bleiweisovi cesti in gospodo na Kongresnem trgu: kranjsko deželno vlado in kranjski deželni odbor,

da glede na prehrano delavstva ne izpolnjujeta svoje dolžnosti. Grof Attems je fin gospod. Finesa je izborna v mirnih časih, ko se ž njo dosega uspehi, a v takih hudih časih, kot so sedanjí, ne drži. Prejšnji kranjski deželni predsed. baron Schwarz je skrbel za našo prehrano boljše, kakor skrbi sedanji šef kranjske deželne vlade. Kadar je prišlo delavstvo k njemu, je tudi pomagal. Prehrana v Ljubljani, kjer se nam napoveduje, da bo nekega dne in sicer kmalu, zmanjkalo kruha, ker moke ni, je bila pod Schwarzom neprimerno boljša, kakor je zdaj. Vse skupaj nič ne pomaga: sedanji načelnik kranjskih državnih oblasti je prefin gospod, da bi zaropotal na Dunaju, kdo pa za to strada: delavci in še posebno tudi Ljubljančani. Petičnim ljudem seveda ni treba stradati. Za drag denar dobe vse: kdaj se je pa še bogataš oziral na postave, vedno se jim je znal izmuzati.

In kranjska deželna uprava? No, gospoda nima časa, da kaj stori za prehrano delavstva. To ne spada v njeno kompetenco. In kdo bi veseljačil v razkošnih toplinah, če bi gledal na ljudi, ki se ne morejo strinjati z gonjo merodajne gosposke na Kongresnem trgu proti * * * mladim, proti rajnemu našemu apostolu dr. Kreku in zdaj že celo proti našemu ljudomilemu gospodu višjemu pastirju.

Na Koroškem so v industrijskih krajih in v mestih zdaj razmere boljše, kakor na Kranjskem, dasi za delavstvo ne skrbe tako, kakor bi to morali storiti. In v tistih rudnikih v Možici in v Črni se je poslužil izstradani, slabo plačani rudar zadnjega sredstva: štrajka. Ko to pišemo, štrajk v Možici še traja.

To nedeljo nas je presenetilo poročilo, da so sklenili pričeti štrajkati idrijski rudarji. Naš list je zadnje čase na naravnost neznosne razmere v Idriji trajno opozarjal. Na nekaj pa le nismo opozorili svojih bravcev, namreč na dejstvo, da je navajen idrijski rudar tako slabo živeti, kakor se živi malokje drugod. Saj se je več-

krat pisalo, tudi nekoč v Koledarju Družbe sv. Mohorja, bo kmalu 40 let od takrat, kako slabo se prehranjuje idrijski rudar! Če bi se povsod tako slabo živelo, kakor je živel stoletja in stoletja idrijski rudar, bi niti v sedanjih strašnih časih zapore ne poznali v osrednji Evropi — lakote.

Strašne so postale prehranjevalne razmere v Idriji, da se je to slabe hrane navajeno delavstvo poslužilo najskrajnejšega orožja: štrajka, ker ni moglo več živeti.

O popolni upravičenosti obeh štrajkov: v Možici in v idrijskem kotlu niti besedice ne. Samo tole: Na lakoti ne umira samo delavstvo v Idriji, tudi na Savi, na Javorniku, v Trziču, v Kropi, v Kamni Gorici, v Stražišču, in posebno še v Ljubljani se bori delavstvo in ne samo delavstvo s strašno lakoto, ker je prehrana popolnoma pod vsako kritiko.

Vemo, da je povsod pomanjkanje danes doma, a pri nas na Kranjskem ne trpi delavstvo pomanjkanja, marveč že umira počasne smrti lakote. Poklicani činitelji naj vsaj v dvanajsti uri store svojo dolžnost!

Stavka v Idriji.

Idrija, 7. julija 1918.

Celokupno rudniško delavstvo je pričelo danes stavkati. Vzrok stavke je obupno stanje tukajšnjega delavstva. Plače so tako nizke, da v tem času draginje delavstvo nikakor ne more več shajati — saj ne zadostujejo niti za najnujnejše potrebe življenja. Vrh tega je aprovizacija popolnoma v neredu, prav za prav je zadnje čase sploh ni več bilo. Dolgotrajni razgovori z direkcijo niso prav nič izdali, niti glede prehrane, niti glede plače. Delavce so pitali s praznimi obljubami, in ko so poslanci posredovali zaradi povišanja plač, je minister za javna dela odgovoril po informacijah dvornega svetnika Bileka, da so se plače od l. 1913. med vojsko zvišale za 156 odstotkov in da za novo zviševanje ni povoda. Tudi če bi ta račun bil točen,

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Mojo dušo je ta misel nekoliko okrepila. Odprl sem vrata in šel omahujočih korakov v sobo, kjer me je čakal strašen prizor. — Moja mati je sedela v kotu sobe, glavo je naslanjala v roki, oči so bile rdeče, kakor da je počila žila v njih; odprtih ust, stisnjene zobe je kazala. In ravno taka je sedela pri njej sestra. Nista se premaknili, ko sem prišel, kakor da sem tujec. Obup je ju spremenil v hipu!

Njuni rdeči oči sta imeli name tako silo, da sem stal nekaj časa brez čustev; a kmalu sem se zgrudil na kolena pred materjo, jo objel in poljuboval; vse druge besede sem pozabil! . . . Ničesar mi ni odgovarjala, kakor tudi sestra ne; dokler nisem zaklical:

»Srce mi poka! Mati, sestra, zakličiti, da slišim vajin glas, ker čutim smrt v sebi!«

»O Valter!« je tiho zaječala moja mati.

»Dobri brat!« je šepetala moja sestra.

Znamenja življenja sta me navdali z novo silo. Obup, čutil sem to, mi je zlednil moje srce in spomnil sem se svojega sporočila:

»Kakšna nova nesreča je zadela Vaju v moji nenavzočnosti?« sem vprašal.

»Ne boditi tako boječi in žalostni liki smrt. Videl sem našega očeta, najbrže nam ga kmalu vrnejo . . .«

»Videl si ga?« je zaklicala mati.

»Videl sem ga, verjemi,« sem ji odgovoril tresočega glasu.

»Angel tvoj je varoval, Valter, da nisi zblaznel!«

Pri teh besedah, ki jih nisem umeval, je pričela moja sestra zopet točiti solze. Rekla je:

»O brat, ne laži, ne laži! Oče sedi v kužni hiši, saj veva. Jud Boreh ga je tudi videl.«

Nič bi ne koristilo, če popišem naše stanje v tej noči, ki se ni čisto nič spremenilo. Vzhajajoče solnce me je našlo, ko sem izdeloval strašno orodje: izdelaval sem jedilno palico, s katero sem hotel dati očetu jed: železna priprava na koncu dolge in tanke palice. Precej, ko sem jo izdelal, sem vzel velik kos pečenke, steklenico najboljšega ciperskega vina, kruha

in soli in špeh. Z vsemi rečmi obložen sem se poslavljaj od sestre in matere, a če sem ju tudi prosil, sta hoteli iti z menoj, da vidita očeta. Vedel sem, da pogled na njegove bolečine le ponovi njuno žalost in jo še poveča. Vse sem storil, kar mi je narekovala domišljija, da ju pridržim. Nič ni pomagalo, šle sta z menoj.

Klonjenih glav smo šli liki ljudje, ki spremljajo mrliča k zadnjemu počitku. Naša žalost in moje strašno orodje ni več vzbujalo pozornosti ljudi, ki smo jih srečevali; le ogibali so se nas. Tak prizor ni bil več nov. Vsaki, ki nas je srečal, je vedel, da pripadamo rodbini, v kateri je zahtevala nalezljiva bolezen žrtev. Ko smo prišli pred mestna vrata, sem se ozrl na mater in čudil sem se: z njenega obraza mi je žarel žarek veselja in tolažbe.

Da jo opogumim, sem jo radostno vprašal:

»Mati, vidim, da je tvoje srce mirnejše. Ostani taka.«

»Otroka, goreče sem molila med potjo k Jezusu Kristusu. Moje srce je prešinil žar olajšanja in dobilo je nove moči, da izpolnujem našo žalostno dolžnost. — Zakaj gremo k Vašemu očetu? Ali za to, da mu trgajmo srce, ko bo videl, kako trpi-

bi bil dokaz, da je nujno treba mezdo zboljšati, kajti življenjske potrebščine so se zvišale za mnogo več in cena živega srebra, ki ga rudarji kopljejo, se je tudi neprimerno bolj dvignila.

Povod za stavko so dale različne šikane rudniškega vodstva. Že prej je bilo delavcu zelo težko dobiti dopust. Zadnje čase so pa bili dopusti popolnoma prepovedani; dovoljevali so se le v slučaju smrti ali ob podobnih prilikah. Kako naj se delavec potem preživi, kdaj naj si nabavi hrane, katero si mora sam poiskati v bližnji ali daljni okolici, ko aprovizacije ni? —

Stavka je izbruhnila čez noč. Danes se je vršil v »pivovarni« shod, katerega so se udeležili skoro vsi delavci. Zastopniki delavstva, kateri so se doslej pogajali z direkcijo, so ob navzočnosti vodje okrajnega glavarstva v Logatcu izjavili, da svoj mandat odlagajo. Dosegli niso nič in nimajo nobenega upanja, da bi se sploh kaj dalo doseči. Prepustili so delavstvu, naj samo odloči, kaj bi se dalo zdaj storiti.

Takoj se je oglasil klic: »Štrajk! Štrajk! Jutri ne gremo več na delo.« Niti enega glasu ni bilo zoper stavko — videti je bilo, da je delavstvo prisilila k temu skrajnemu sredstvu najhujša sila.

Na shodu se je poudarjalo, da ne zahtevajo delavci nič drugega kot možnost, da žive. Zadovoljni bi bili, če bi jih prehranjevali, obuli in oblekli. Izjavili so, da se hočejo strogo držati zakonitih določil; delo naj počiva samo v tistih obratih, kjer bi vsled stavke ne nastala rudniku škoda. Za časa stavke so si obljubili, da se hočejo vesti mirno in dostojno ter so si izbrali reditelje. Predlog, naj bodo vse dni stavke gostilne zaprte, so odklonili, češ: Gostilne naj bodo odprte celo noč, če se jim zdi — mi pojdemo spat! Nato so izvolili »delavski svet«, v katerem so po trije zastopniki vseh delavskih strank. Vsa pogajanja z vojaškim poveljstvom in direkcijo bo vodil ta svet, kateremu se hočejo delavci brezpogojno podrediti. Svoja naznanila in na-

mo? — Ne! Ne! Nesrečneže morajo tolažiti tisti, ki niso tako nesrečni, kakor so oni. Otroka, zadušita solze v bolestno prevevanih prsih. Ne pokažimo našemu očetu naše bolesti, marveč našo ljubezen; — če nas preмага čustvo, — če tudi pretakamo solze, naj jih prešinja slatki smehljaj, ki tolaži našega nesrečnega očeta.

Materine besede so čudovito učinkovale na najini duši. Moči smo dobivali, da izpolnimo dolžnost, ki se nam je zdela sveto poslanstvo. Osrčevaje eden drugega smo se bližali kužni hiši. V gotovi daljavi smo videli, da so napenjali pobijalci svoje loke in da so nam klicali:

»Pred ograjo! Pred ograjo pod smrtno kaznijo!«

Če tudi smo bili zelo okrepljeni, smo se le tresli, ko smo se bližali pregraji. Imeli smo pa čas, da se zopet zberemo, ker nismo nobenega videli za železno ograjo. Prišel je k nam pobijalec in vprašal, s kom želimo govoriti. Ko smo mu odgovorili, je krepko zaklical:

»Abulfaragus! Abulfaragus!«

Pokazala se je pri železni ograji glava mojega očeta; prisrčno se je smehljaj: nesrečnež.

vodila delavcem bo svet razglašal po lepakih na mestni hiši.

Nato so se sestavile zahteve, katere naj »delavski svet« predloži ravnateljstvu. Te zahteve se glase:

Delavstvo, zbrano na shodu dne 7. julija v pivarni pri Črnem orlu, odločno zahteva: A. Da se plačilni pravilnik od leta 1913 razveljavi in se preudari število kategorij in draginji primerne plače pri štabilnih delavcih v 3 razrede, in sicer: 1. razred od 1 do 5 let službe temeljne plače 7 kron. 2. razred od 5 do 10 let službe temeljne plače 8 kron. 3. razred od 10 let dalje službe temeljne plače 9 kron. Mladoletni delavci do 18. leta starosti 5 kron temeljne plače za 8urno dnino. Zraven tega še vse do sedaj obstoječe draginjske in vojne doklade. Delavci kakor kovači, ključavničarji, mizarji, sploh profesionisti, kateri opravljajo 10urno delo od gosposke dnine, 25 odstotkov več.

B. Aprovizaciji delavcev, zaposlenih pri c. kr. rudniku v Idriji, naj se določi sledeče: 1. dnevno 300 gramov moke za težke delavce; dnevno 200 gramov moke za svoje oziroma njih družinske člane. 2. maščobe po zakonitih določbah, za težke delavce 20 gramov, za njih svoje po 15 gramov na dan. 3. Mesa naj bi dobivali težki delavci 10 dkg, njih svojci pa po 5 dkg na dan. 4. Delavci in njih svojci naj bi dobivali po pol kilograma krompirja za osebo na dan. 5. Sočivje kakor fižol, grah, ješprenj, kaša itd. pa vsaj po ene vrste od tega pa 10 dkg za osebo na dan.

C. Da naj se oženjenim delavcem letno 10 in samcem 5 m drv ter potrebno razsvetljava.

D. Nastavi naj se uradništvo zmožno slovenskega jezika.

E. Vsak delavec naj dobi letno 14-dnevni dopust s celo plačo.

F. Odpravo militarizacije iz obratov.

Dodatno k prvi resoluciji se zahteva tudi: 1. Izplačevanje naj se vrši po zakonitih določbah, dodatek k službenemu redu c. kr. rud. rav. v Idriji dne 30. oktobra 1912 št. 6340, § 10., odstavek 12. do 14. 2. Aprovizacijski odbor, obstoječ iz delavcev, naj se takoj nastavi kot tak ter se pismeno potrdi od strani rud. rav. izjava glede tega. 3. Vpelje naj se pri c. kr. rudniški aprovizaciji kreditna knjižica, ki bo najbolj primerna za nadzorovalne organe in prejemnika, vpiše naj se v to knjižico vsako dajatev, predmet, ceno in datum. 4. Preskrbi naj se za potrebno obleko in obutev delavcem in njih družinam.

Delavci so še izrečno izjavili, da se z dvornim svetnikom Bilekom ne pogajajo, ker je dovolj jasno pokazal, da nima dobre volje in ne smisla za delavske potrebe. Odbor »Rudarske zadruga« je takoj, ko so zgornje zahteve bile sklenjene, odšel naznaniti vojaškemu poveljstvu in direkciji, da se prične jutri ob 4. uri stavka in da zastopa delavstvo »delavski svet«, kateremu prepušča vsa nadaljnja pogajanja. Vojaško poveljstvo je to vzelo na znanje, direkcija je delavstvo osorno pozvala, naj gre na delo, kar je pa delavsko zborovanje odklonilo, dokler se njegovim zahtevam ne ugoti.

Ob 1. uri popoldne je zboroval »delavski svet«, ki se je nato začel pogajati z direkcijo. Posredoval je zastopnik loga-

škega okrajnega glavarstva. Delavstvu so takoj obljubili, da se bodo aprovizacijske razmere zboljšale. Delavcem se nakažejo po 4 kg moke, 1 kg fižola, 1 kg masti — česar niso še nikoli dobili! »Delavski svet« je nato sklical za jutri, v ponedeljek, zopet delavski shod k »Črnemu orlu«, ki bo odločil o nadaljnjem razvoju stavke.

Upati je, da stavka ne bo predolgo trajala. Erar nujno potrebuje živega srebra, delavci so pa tudi v najtežjem položaju. O stavki smo brzojavno obvestili našega poslanca Joža Gostinčarja in ga pričakujemo jutri.

Okoličane in meščane prosimo, da gredo delavstvu, ki bije tako težak boj za svoj obstanek, na roko. V teh težkih časih preskušnje naj se pokaže duh prave vzajemnosti, ki mora vezati vse somišljenike naše stranke!

Idrija 8. julija.

Napovedani shod delavstva se je danes vršil pri »Črnem orlu«. Delavstvo je izjavilo, da se z obljubami o zbolšanju aprovizacije ne more zadovoljiti in da tudi ne more odnehati od svojih zahtev po zbolšanju plače. Zato je sklenilo, da bo stavko nadaljevalo.

Idrija, 9. julija 1918.

Stavka v Idriji traja dalje. Včeraj je prišel v Idrijo drž. poslanec Gostinčar. Delavski svet je imel sejo dopoldne in popoldne, katere se je udeleževal poslanec Gostinčar. Tudi vojaški poveljnik je bil navzoč pri seji. Vojaški poveljnik je zagotovil, da je vse potrebno ukrenil, da bo delavstvo preskrbljeno z živili in je naznanil zahtevo vojaške oblasti, naj prično delavci v sredo z delom, ker bo moral sicer nastopiti z represalijami. Na posredovanje posl. Gostinčarja je podaljšal rok za pričetek dela na četrtek. Na prošnjo »Delavskega sveta« se je odpeljal poslanec Gostinčar danes na Dunaj, da posreduje pri ministru za popolnoma upravičene zahteve idrijskega delavstva. Delavci so najodločneje izjavljali, da ne marajo več umirati počasne smrti in da hočejo izpolnitev vseh zahtev. Stavkujoče idrijsko delavstvo je popolnoma mirno. V Idrijo se je pripeljal vojaški oddelek, ki se je nastanil pri »Črnem orlu«. Stavkujoči rudarji vzdržujejo v jami varstveno službo.

Popolen polom preskrbe prehrane je zagrešil dvorni svetnik Billek, po katerega krivdi so se, kar je naglašal v »Delavskem svetu« posl. Gostinčar v navzočnosti vojaškega poveljnika, pokvarile velike množine idrijskim rudarjem namenjenih živil, posebno krompirja. O vzrokih idrijske stavke se bo govorilo tudi v državnem zboru. Vzroki, ki so prisilili idrijsko delavstvo v stavko, so naravnost nečuveni, ker idrijsko delavstvo še ni nikdar stavkalo, marveč se je omejevalo pri svojih zahtevah vedno le na spomenice in na intervencije. Popolni nesposobnosti dvornega svetnika Billeka se je posrečilo, da je prisilil idrijsko delavstvo do obupnega koraka v stavko.

Stavka v Možicah. Iz Možic nam piše naš poročevalec: 4. t. m. zv. ob 6. uri je bila napovedana obravnava delavskih delegatov z višjim rudarskim svetnikom in oskrbnikom Glančnikom. Iz Celovca sta bila navzoča dr. Novak in ured-

nik Smodej ter socialni demokrat Dimnik, toda k obravnavi sami niso bili prepuščeni, češ, da je to protipostavno. Zastopnika Unije sta obljubila delavstvu 33 in pol odstotka zvišane plače, živil pa, sta rekla, ne moreta več dati, ker jih ni. Obravnavali so dobri 2 uri, a končno brezuspešno. Delavstvo se s tako majenkostnim zvišanjem plače, ki so itak sramotne in nizke, ni moglo zadovoljiti. Zvečer so se posvetovali in danes popoldne ob 1. uri je posvet v Črni, kjer se bo sklenilo, kaj da odgovore delavci na ponudbo Unije. Danes je Dimnik poslal na deželnega predsednika brzovjav za intervencijo, pa po moji sodbi to ne bo na stvari prav nič izpremenilo. Najbrže se bo napravila pritožba na pritožbeno komisijo in potem se mora napraviti kakšna akcija v državnem zboru. Delavstvo zatrjuje, da ni določena temeljna plača, ampak imajo takozvani »Herrenschicht«. Tak je danes položaj. Delavstvo ne dela, razen nekaj delavcev iz Helenskega grabna v črnskem revirju.

Vun z našimi pravicami!

Čuvaj postave. Neki državni pravdnik je, kar se je šele zdaj izvedelo (tako poroča dunajska »Militärische Rundschau«), izdal 23. oktobra 1915 odlok št. 6582 funkcijonarjem državnega pravdnništva svojega okrožja, v katerem je izvajal: »V kazenskih zadevah proti oskrbnikom lova, gozdarjem in gospodarskim voditeljem velikih posestev zaradi navijanja cen se mogoče pripeti potreba, da se zasliši kot odgovoren lastnik posestva. Izogiba naj se proti takemu posestniku brez prejšnjega tuuradnega pritrdila staviti morebiti v obliki razširjenje tožbe predlog o preganjanju.« — Čestitamo najtopleje tistemu državnemu pravdniku, ki je izdal ta odlok. Pogrešali smo takega modernega, globoko mislečega, dušo ljudstva popolnoma umečega sodnega funkcijonarja. Zdaj korakamo na čelu kulture in gledamo lahko ponosno na sovražne barbore, ker nas obdaja bliščeči sijaj absolutnega pravicoljubja. Vojska s svojimi blagodejnimi posledicami nas je šele naučila to-le: Kadar se prodajajo proizvodi veleposestev, zagreši vedno nepriljubljeni prestopek navijanja cen mali nastavljenec: gozdar ali oskrbnik, nikdar pa ne mogočni in priljubljeni veleposestnik. Razločevati se mora, to pač vsak uvidi, kdor ni slep. Saj so bili še v predmarčni dobi edini stebri prestola mogočni veleposestniki in plemiči, ki so bili edini sposobni za višja mesta. Zakaj naj zopet ne oživi ta lepa navada! Neumno ljudstvo zdaj vsaj ve, kdo je kriv, če se proizvodi jemlje postave. Proč s smešno enakostjo pred postavo! Državni pravdnik, ki je spregovoril to resnično rešilno in oprostilno besedo, bo živel v zgodovini kulture in npravnosti kot junak železne dobe, kot napovedovalec nove dobe, novega pravnega reda, kot pionir socialnega spoznanja, kot vitez brez strahu in graje, kot poklicani zaščitnik in varuh postav, ki jih zna stanu primerno tolmačiti. Predlaga naj se — doktor Lux se piše —, da dobi visoki red, a ne dobi naj vojne križa, ker ga vsi nosimo. Upamo, da bo kmalu povišan v predsednika, ker je to mesto res zaslužil. Hvaležno ljudstvo bo pa izklesalo v marmor njegovo podobo.

Okno v svet.

Seidlerju priporoča dunajska revija »Der Friede«, naj prevzame vodstvo dunajskega dvornega gledališča, ker je moral odstopiti ravnatelj tega gledališča dvorni svetnik pl. Millenkovich in zlobno pristavlja: Millenkovich naj prevzame Seidlerjevo mesto, Seidler pa njegovo, ker se oba enako na »politično gledališče« razumeta.

Bielohlavek umrl. Umrl je dunajski deželni odbornik Herman Bielohlavek, zvesti pristaš rajnega Luegerja. Bielohlavek je zastopal male ljudi, branjevece. Resno je delal za nje in je storil veliko dobrega. Če bi bila Avstrija res demokratična in če bi vodili upravo ljudje, prešljeni ljubezni do ljudske koristi, bi ne imeli toliko revščine, kolikor jo spoznavamo posebno zdaj med vojsko.

Vojska. Na Francoskem bojišču ni bilo minuli teden večjih bojev. Poročalo se je o krajnih napadih, s katerimi so čete sporazuma poskušale izboljšati svoje postojanje in si pripraviti mogoče tudi ugodni položaj za morebitno ofenzivo, to je za poizvedbe v večjem slogu. Ob Piavi je pri umiku naše armade na levi breg reke general Diaz poskušal priti na levi breg 26. m. m.; tudi 27. in 28. m. m. je poskušal prekoračiti reko. Dne 1. julija je pričel streljati na celi fronti ob Piavi. Posebno močno je streljal Italijan v odseku južno od San Done. Sledili so silni boji pehote. Z morja je poskušal za hrbtom naše fronte izkrcati čete. Italijani trde, da so prvi dan svoje ofenzive ujeli 2000 mož. Med Asiagom in Brento so Italijani vzeli, kar smo do 30. junija pridobili. Italijani pravijo, da stoji na naši jugozahodni bojni črti približno 60 naših divizij, od katerih jih je bilo v zadnjih bojih v gorah in ob Piavi 35, in pravijo, da stoje neposredno za fronto še močne avstrijske ogrske rezerve. — Ameriški vojni tajnik Baker je poročal, da so odposlale Združene države na francosko bojišče od majnika 1917 do julija letos 1,900.15 mož.

Ruska uganika. V Moskvi sta umorila 6. t. m. dva pristaša sporazumu prijazne stranke socialnih revolucionarjev nemškega veleposlanika grofa Mirbacha. Sploh je v Rusiji vse narobe: drugače tudi ne more biti v deželi, v kateri divja revolucija. V Moskvi se bijejo boljševiki s svojimi nasprotniki. Bivši veliki knez Mihael je ušel iz Perma v Sibirijo k Čeho Slovakom. Še zdaj se ne ve, če je bil bivši ruski car umorjen ali če še živi. Murmansko obal tam gori na severu so pa zasedli Angleži, ki delajo z vso lastno jim trdovratnostjo in žilavostjo na to, da bi strmoglavili boljševike in Rusijo spravili zopet v vojsko z nami. Vedno se tudi pojavljajo govornice, da nastopajo Japonci v Sibiriji, ki zasledujejo iste namene, kakor Angleži.

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Moškerc.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Sorbenje, garje, lišaj, hraste. Najzanesljivejše sredstvo proti temu je „**PARATOL**“ domače mazilo. Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5.— dvojni lonček K 9.— **PARATOL-PRASEK** varuje občutljivo kožo. Skatlja K 3.— Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri **PARATOL delavnici lekarnarja ULMER** Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

NADOMESTILO MILA

za pranje perila, izborna peneče in prekaša vse doslej v prometu se nahajajoče izdelke. 1 zavoj, t. j. 5 kg K 12.—, 1 zavoj z 10 kg K 23.—.

Preprodajalci dobé popust pri naročbi celega zaboja z 250 kosi. Belo mineralno milo za čiščenje rok in finejšega perila, 1 zavoj 32 kosov K 14.—, Nadomestek za toaletno milo v raznih barvah, lepo dišeč, 1 zavoj 32 kosov K 18.—, Toaletno milo s finim vonjem, roza barve, 1 zavoj 24 velikih kosov K 18.—. Razpošilja po povzetju. Pri večjem naročilu naj se pošlje polovica zneska naprej. Najmanj se more naročiti en zavoj vsake vrste.

Izvozno podjetje M. Jünker v Zagrebu 41, Petrinjska ulica 3, III., telefon 23-37.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO U LJUBLJANI

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvo, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambl na službene prejeme.

Vračajo se posojila v 7½, 15 ali 22½ letih v odsek ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih. Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4¼/100.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Miši - podgane stenice - ščurki

Izdelovanje in razpošiljatev preizkuš. radikalno učinkujočega uničevaln. sredstva, za katero dohajajo vsak dan zahvalna pisma. Za podgane in miši K 5.—; za ščurke K 4'50; tinktura za stenice K 2.—; uničevalec moljev K 2.—; prašek proti mrčesom K 1'50 in K 3.—; sem spadajoči razprševalec K 1'20; tinktura proti ušem pri ljudeh K 1'20; mazilo za uši pri živini K 1'50; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri pseh K 1'20; prašek proti ušem pri perutnini K 2.—; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničev. rastlin) K 3.—. — Pošilja po povzetju Zavod za pokončevanje mrčesa

M. Jünker, Zagreb 41, Petrinjska ulica 3.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.